

єдине походження і єдиний шлях розвитку. Проте науково довести це положення, на думку К. Ясперса, неможливо, як неможливо довести і протилежне. Допущення цієї єдності він називає постулатом віри. Таким чином, К. Ясперс чітко заявляє про свою прихильність в поясненні історичного процесу до релігійної традиції. Історія, за Ясперсом, має свій початок і свій кінець. Її рух визначається силою Провидіння [4].

Підсумовуючи можна зробити висновок, що розвиток історії тісно пов'язаний з філософією історії. Адже філософія історії відкриває сенс і призначення історії, яка об'єднує людство на загальних духовних підставах. Саме філософія історії встановлює взаєморозуміння, відкритість різних типів суспільства, релігій і культур, що є життєво необхідним для людства.

Список використаної літератури:

1. Історичне формування проблематики філософії історії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12985>
2. Потульницький В. А. Україна і всесвітня історія: Історіографія світової та української історії XVII-XX століть / В. А. потульницький. – К.: Либідь, 2002. – 480 с.
3. Філософія історії Карла Ясперса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukreferat.com/index.php?referat=27501&pg=0>
4. Ящук І. Т. Філософія історії: Навчальний посібник / І. Т. Ящук. – К.: Либідь, 2004. – 536 с.

Литвиненко К.О.

аспірант відділу гуманітарної безпеки,

Науковий керівник: Здіорук С.І.

кандидат філософських наук, доцент,

Національний інститут стратегічних досліджень

ГУМАНІТАРНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ СЕПАРАТИСТСЬКИХ РУХІВ В УКРАЇНІ

Події 2014 року, що призвели до втрати територіальної цілісності країни, потребують теоретичного осмислення і адекватної інтерпретації, аби запобігти їх повторенню в майбутньому. Можливо, без зовнішньої підтримки сепаратистські рухи в Криму і на Донбасі не досягли б своїх цілей, однак цілком очевидно, що саме вони протягом багатьох років за потурання або сприяння місцевої та індиферентності центральної влади створювали ґрунт для поширення антиукраїнських настроїв, з одного боку, та ідеології «русского мира», з іншого. Потрібно згадати, що такі проросійські об'єднання як «Русский блок», «Славянская партия», «Верное казачество», «Конгресс русских организаций Украины», «Республиканская партия Крыма», «Единое отечество», «Русское содружество», «Народный собор» роками безперешкодно діяли в правовому полі України, впливаючи на свідомість її громадян. Більше того, представники антиукраїнських сил мали можливість використовувати

інструменти законодавчої влади для посилення позицій мовного сепаратизму. Його С. Савойська визначає його як лінгвополітичне явище, що має свою специфіку і виникає в тій державі, де відбуваються різного роду посягання на історичну пам'ять народу, національну єдність, державну цілісність і мову, коли її принижують, нею спекулюють та використовують в особистих чи політичних цілях, ставлять під сумнів її державний статус, а також, всупереч чинному законодавству, надають статус державної, офіційної або регіональної одній з мов національних меншин, що призводить до поділу держави на окремі самостійні утворення: автономії або незалежні республіки, які можуть існувати окремо або приєднатися до іншої держави [4, с. 80].

Головна проблема полягала у діях окремих політичних сил, які маніпулювали мовною темою для дестабілізації ситуації в Україні.

Важливим компонентом національної безпеки є захист гуманітарного простору держави, оскільки в ньому формується ідентичність громадян, закладаються основи національної консолідації. Збереження цілісності гуманітарного простору (що не заперечує його внутрішньої різноманітності) є запорукою сталого розвитку держави і суспільства, їх резистентності по відношенню до зовнішніх негативних впливів.

В Україні створення єдиного гуманітарного простору було одним з головних завдань державотворення після здобуття незалежності. Однак його реалізації перешкоджала низка чинників, почасти пов'язаних з контроверсійною радянською спадщиною в галузі культури, освіти, національного менталітету, почасти створених штучно проросійськими силами в середині країни за сприяння і прямої підтримки Російської Федерації. Так, наприклад, За даними дослідження неурядової організації «Простір свободи» у 2011-2012 рр. відсоток учнів, що навчалися українською мовою, зменшився у Криму (з 8,1% до 7,8%), Дніпропетровській (з 81,4% до 80,9%), Луганській (з 48,5% до 48,1%), Одеській (з 72,4% до 72,1%), Харківській (з 74,9% до 74,4%), Херсонській (з 84,9% до 84,5%) областях. В Донецькій області лише 48,3% дітей здобувало освіту українською мовою [5]. Також, в роки, що передували активізації сепаратистських рухів, помітною було тенденція домінування російськомовного контенту в інформаційному просторі України. Так, на 2013 рік частка газет, що видавалися українською мовою, знизилася до 30,2%; лише 50% книг було надруковано в Україні державною мовою, причому більшість з них – навчальна література, а масований імпорт книг з Росії в рази перевищував випуск книг в Україні. У жовтні 2013 році на 8-ми найрейтинговіших телеканалах у прайм-тайм частка російськомовного контенту перевищувала 50%, а частка українського становила 31,8%, при цьому скоротився час «двомовних» ефірів. Моніторинг 6 найбільш рейтингових радіостанцій засвідчив, що частка пісень українською мовою у їхньому ефірі становила усього лише 2,2% [6].

Велике негативне значення мало прийняття Закону України «Про засади державної мовної політики», також відомого як «закон Колісниченка-Ківалова», який вступив у дію 10 серпня 2012 року і чинний до сьогодні, незважаючи на радикальні зміни суспільно-політичної ситуації в країні. Даний

документ передбачає істотне розширення використання мов регіональних меншин, у випадку, якщо кількість їх носіїв становить не менше 10% від населення певного регіону (до таких закон відносить російську, білоруську, болгарську, вірменську, гагаузьку, ідиш, кримськотатарську, молдавську, німецьку, новогрецьку, польську, ромську, румунську, словацьку, угорську, русинську, караїмську, кримчацьку мови). Право ініціювати питання про присвоєння певній мові статусу регіональної, згідно з законом, мають місцеві ради, а також жителі певних територій, за умови зібрання підписів не менше, ніж 10% їх населення. Закон передбачає можливість застосування російської чи іншої регіональної мови при виданні актів органів державної влади, веденні діловодства, судочинстві (мається на увазі не робота перекладача, а саме ведення засідань такою мовою) тощо [2].

Таким чином, можемо зробити висновок, що за часи незалежності України не було зроблено чітких кроків, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування національного гуманітарного простору. З іншого боку, були створені можливості для подальшої русифікації ряду регіонів. Як зазначала ще у 2005 році О. Кривицька, мовна біполярність, нестабільність, мовний розкол і мовно-освітні конфлікти, які перетворюються в Україні на знаряддя політичної боротьби, можуть призвести до автономізації Закарпаття, відродження Донецько-Криворізької республіки, створення румунського адміністративного регіону на Буковині, проголошення єдності з Росією та офіційного впровадження двомовності [3]. Потрібно визнати, що цей прогноз почасти справдився і в певних частинах досі не втратив своєї актуальності.

Гуманітарна складова присутня серед засобів і методів «гібридної війни», яку Росія, судячи з усього, й надалі вестиме проти України під прикриттям «мінського процесу», «нормандського формату» і т. п. На думку В. Горбуліна, можна виділити три великі групи ключових компонентів, які співвідносяться із заходами в рамках «гібридних війн» у нинішній російській практиці, а саме 1. Традиційні військові засоби (використання регулярних військових підрозділів та озброєнь, а також сил спеціальних операцій). 2. Квazимілітарна діяльність (створення і підтримка незаконних збройних формувань, підтримка та радикалізація сепаратистських рухів, формальні й неформальні ПВК). 3. Операції немілітарного впливу, насамперед способом спеціальних інформаційних операцій та «активних заходів» (у тому числі економічний тиск, операції в кіберпросторі, дипломатія, маніпуляції інформаційним простором) [1]. Метою такої політики є не лише політичне та економічне ослаблення нашої держави, але й збереження і поглиблення внутрішніх соціокультурних меж, якими можна буде «виправдати» чергову криваву авантюру. З огляду на цю невтішну перспективу, а також із врахуванням негативного досвіду минулих років потрібно формувати сучасну гуманітарну політику.

Список використаних джерел

1. Горбулін В.П. Гібридна війна: все тільки починається [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-vse-tilki-pochinayetsya-_.html
2. Закон України «Про засади державної мовної політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>

3. Кривицька О.В. Конфліктний вимір етнонаціонального розвитку України // Політичний менеджмент. – К.: 2005. – № 2. – С. 42-63.
4. Савойська С.В. Мовно-політичний сепаратизм як фактор дестабілізації національної єдності українського суспільства в умовах пострадянської трансформації [Текст]: монографія. – К.: Просвіта, 2011. – 407 с.
5. Становище української мови в Україні в 2012 році: аналітичний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dobrovol.org/files/2011/stan_movy.doc
6. Українська мова тримає позиції в освіті й кінопрокаті, російська – в медіа, рекламі та сфері послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dobrovol.org/article/306/>

Понич В.В.

*студент факультету менеджменту, туризму
та ресторанного господарства*

Науковий керівник: Докаш О.Ю.

кандидат політичних наук, доцент,

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

СХІД І ЗАХІД: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФІЛОСОФСЬКИХ ТРАДИЦІЙ

Сучасна наука впродовж тривалого часу розглядала Схід і Захід як протилежні цивілізаційні парадигми, як два протилежних соціокультурних світи. Не раз їх протиставляли. М. Вебер, зокрема, стверджував думку про існування двох типів культури: «західної» – раціоналістичної, утилітарної, і «східної» – містичної, орієнтованої на внутрішній світ людини. Минулого століття пропонувалися такі концепції, які визнавали універсальну значущість в одних випадках культурних цінностей Заходу, а в інших – Сходу.

Наука ХХІ століття поняття «Захід», як правило, найчастіше асоціює з парадигмою антропоцентризму, а поняття «Схід» – з парадигмою космоцентризму. Захід орієнтований на вдосконалення зовнішніх форм і матеріальних умов соціального життя, а Схід – на вдосконалення внутрішнього світу людини, розвиток її духовної свідомості [1, с. 2].

З цього приводу видатний індійський мислитель-гуманіст С. Вивекананда писав: «Людина народжується для того, щоб підкорити природу, це справедливо, а Захід під «природою» розуміє лише фізичний, зовнішній світ, але є ще внутрішній світ людини. І в цьому внутрішньому світі людина Сходу – своя, як і людина Заходу – своя в світі зовнішньому» [3, с. 7].

Для того, щоб визначити і об'єднати, як відмінне так і спільне філософії Сходу і Заходу, потрібно виявити ціннісні зв'язки та зрозуміти їх обумовленість, що виокремилася в різних філософських парадигмах. Це дозволить зрозуміти закономірності, матеріальні та соціокультурні детермінанти виникнення різних філософських систем. Далі встановити відмінності в способах вираження цієї обумовленості. Як приклад, можна розглянути способи формування понять в західній та східній філософії, їх